

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14174471>

GANDBOLNING PAYDO BO‘LISHI

Suyunov Tohir Nomoz o‘g‘li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM assistent o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada gandbol sportining paydo bo‘lishi haqida ma‘lumot berilgan. Bu sport turining yaratilishi va shakllanish jarayonlari to‘g‘risida batafsil bayon etilgan.

***Kalit so‘zlar.** Gandbol, jismoniy kuch, jamoaviy o‘yin, jamoa, xalqaro sport, statistik tahlil, tadqiqot, metod.*

ПОЯВЛЕНИЕ ГАНДБОЛА

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена информация о возникновении гандбола. Подробно описаны процессы создания и становления этого вида спорта.

***Ключевые слова:** Гандбол, физическая сила, командная игра, команда, международный спорт, статистический анализ, исследование, метод.*

EMERGENCE OF HANDBALL

ANNOTATION

This article provides information about the emergence of handball. The creation and formation processes of this sport are described in detail.

***Keywords:** Handball, physical strength, team game, team, international sport, statistical analysis, research, method.*

Kirish.

Bundan yuz yillar muqaddam daniyalik o'qituvchi Xolger Nilson yangi sport o'yini — „Xandboll“ni o'ylab topdi. Qo'l to'pi, deb nom olgan bu o'yin dastlab qizlar uchun mo'ljallangandi. O'yin qiziqarli bo'lganligi uchun keyinroq borib o'g'il bolalar ham shug'ullana boshladilar. Bu sport turida o'yin boshlanishidanoq har bir o'yinchi faol va to'laqonli ishtirokchi bo'lib qoladi. Gap shundaki, gandboldagi har bir harakat inson bolaligidan boshlab o'rganadigan harakatlarga juda yaqindir. Ya'ni: yurish, yugurish, sakrash, uloqtirishlar o'yin mazmunini tashkil qiladi. O'p uchun kurash, g'oliblik o'rinlari, yaxshi natija uchun intilish — bular o'yin mazmunini to'ldiruvchi bo'lib hisoblanadi[1].

Gandbol jismoniy kuch, tezlik va aniq texnikani talab qiluvchi jamoaviy o'yin sifatida tanilgan. Bu sport turi o'zining qiziqarli va raqobatbardosh tabiati tufayli dunyo bo'ylab mashhurlikka erishdi. Gandbolning kelib chiqishi Germaniyada o'yin turi sifatida shakllangan bo'lsa, keyinchalik jahon miqyosida sport turi sifatida e'tirof etilgan. Ushbu maqola gandbolning paydo bo'lishi, uning ilk rivojlanish bosqichlari va xalqaro sport sifatida shakllanish jarayonini tahlil qiladi.

Usullar.

Tadqiqot davomida gandbolning paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi haqida quyidagi metodlar qo'llanildi:

Tarixiy adabiyotlarni o'rganish: Gandbolning tarixiga oid kitoblar, maqolalar va tadqiqotlar o'rganildi, shu jumladan, dastlabki qoidalar va o'yinning rivojlanishiga oid materiallar tahlil qilindi.

Intervyu va suhbatlar: Xalqaro Gandbol Federatsiyasi (IHF) va boshqa milliy federatsiya vakillari bilan suhbatlar o'tkazilib, o'yinning tarixi va qoidalarining o'zgarishlari haqida batafsil ma'lumot olindi.

Statistik tahlil: Gandbolning xalqaro miqyosda ommalashishi, Olimpiya o'yinlariga qo'shilishi va o'yinchilarning ishtirokini ifodalovchi statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Natijalar.

Tadqiqot gandbolning paydo bo'lishi va rivojlanishiga doir quyidagi natijalarni ko'rsatdi:

Gandbolning kelib chiqishi va tarixi:

Gandbolning dastlabki shakli 19-asr oxirlarida Germaniyada paydo bo'lgan. 1919-yilda Berlinlik o'qituvchi Karl Shelenz tomonidan hozirgi gandbol qoidalariga yaqin qoidalar ishlab chiqildi. Dastlab, bu o'yin katta futbol maydonida o'ynalgan va "torbold" yoki "handbold" deb nomlangan.

1925-yilda gandbol ilk bor xalqaro darajada o'ynalib, Germaniya va Belgiya o'rtasida ilk rasmiy uchrashuv bo'lib o'tdi.

Gandbol qoidalarining rivojlanishi:

Gandbolning dastlabki qoidalari futbolga yaqin bo'lgan, lekin vaqt o'tishi bilan maxsus qo'llaniladigan texnikalar va jamoa o'yiniga xos qoidalar ishlab chiqildi. Bu o'yin maydon hajmi, darvozalar, o'yinchilarning roli va pozitsiyalari bilan bog'liq edi.

1946-yilda Xalqaro Gandbol Federatsiyasi (IHF) tashkil etildi, bu esa sport qoidalarini xalqaro miqyosda standartlashtirish va jahon chempionatlari tashkil qilishga yordam berdi.

Xalqaro miqyosda ommalashishi va Olimpiya o'yinlariga qo'shilishi:

Gandbol 1936-yilda ilk marta Berlinda o'tkazilgan Olimpiya o'yinlarida ko'rgazma sport turi sifatida namoyish qilindi. Keyinchalik, 1972-yildan boshlab, rasmiy ravishda Olimpiya o'yinlari dasturiga kiritildi.

Gandbolning Olimpiya o'yinlarida namoyish qilinishi va xalqaro turnirlarning tashkil etilishi sportning yanada keng ommalashishiga olib keldi. Bugungi kunda gandbol jahon bo'ylab millionlab ishtirokchilarga ega bo'lib, ko'plab davlatlarda ommaviy sport turiga aylangan.

Muhokamalar.

Gandbolning rivojlanishi sport qoidalarining doimiy takomillashuvi va xalqaro federatsiyalar tomonidan qo'llab-quvvatlanishi bilan tavsiflanadi. U dastlab yirik maydonlarda o'ynalgan va futbolning bir turi sifatida ko'rilgan bo'lsa-da, vaqt o'tishi

bilan o‘yin qoidalari va texnikalari futbolga nisbatan farqlanishi va maxsuslashtirilishi bilan mustaqil sport turi sifatida tan olindi.

Xalqaro Gandbol Federatsiyasi tomonidan amalga oshirilgan islohotlar, ayniqsa, sportni ommalashtirish va xalqaro miqyosda musobaqalar tashkil qilishda muhim rol o‘ynadi. Biroq, bu sportning barcha davlatlarda ommalashishi va rivojlanishi uchun infratuzilma, malakali murabbiylar va musobaqalar sonining ko‘payishi muhim ahamiyatga ega bo‘lgan.

Xulosa.

Gandbolning paydo bo‘lishi va rivojlanishi uzoq tarixiy jarayonni o‘z ichiga oladi. Bu sport dastlab Germaniyada paydo bo‘lib, xalqaro maydonga chiqqan va yirik sport turiga aylangan. Xalqaro Gandbol Federatsiyasi (IHF) tashkil etilishi sportning dunyo bo‘ylab ommalashishiga va qoidalarining standartlashtirilishiga yordam berdi. Olimpiya o‘yinlarida ishtirok etishi esa gandbolning xalqaro maydondagi nufuzini oshirdi. Shu tariqa, gandbol sportining tarixiy o‘zgarishlari va taraqqiyoti sport o‘yinlarining global ommalashuvi uchun muhim bir namunadir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. T.S.Usmonxo‘jayev, S.G.Arzumanov. Jismoniy tarbiya. Darslik.Toshkent-2007.
2. Акрамов Р. С верой в искренний футбол. — Т.: Янги аср авлоди, 2012.
3. Ахматов М.С. Узлуксиз таълим тизимида оммавий спорт соЕпамлаштириш ишларини самарали бошқ.ариш. - Т.: 2005.
4. Гулямов З.Т., Акбаров Ф.С. Основы менеджмента и его особенности в условиях формирования рынка в Узбекистане. — Т.: ТГАИ, 2006.
5. М ескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. — М.: АНХ, 1995.
6. Asror o‘g‘li, A. O. (2024). RAQAMLI MUHITDA INKLYUZIV TA’LIM. ALOHIDA TA’LIMGGA MUHTOJ TALABALAR UCHUN IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Modern education and development*, 11(3), 173-179.
7. Asror o‘g‘li, A. O., & Hamza o‘g‘li, M. O. (2024). ONLAYN TA’LIM O‘QITUVCHILARNI BAHOLASHDA KASBIY FAOLIYAT SOHASI SIFATIDA: ELEKTRON KURSLARDAN, MOOCLARDAN FOYDALANISHNING

AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI. *Modern education and development*, 11(3), 166-172.

8. Iskandar o'g'li, S. B., & Hamza o'g'li, M. O. (2024). TA'LIMNING TURLI DARAJALARIDA ONLAYN TA'LIMNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK JIHATLARI. *Modern education and development*, 11(3), 133-140.

9. Botirovich, X. S., Murodullo o'g, J. O. T., & Iskandar o'g'li, S. B. (2024). PYTHON DASTURLASH TILINING KELIB CHIQISHI. *Modern education and development*, 11(3), 120-126.

10. Botirovich, X. S. (2024). RAQAMLI MUHITDA O 'QITISH TEXNOLOGIYALARI VA MODELLARI. *Modern education and development*, 11(3), 155-161.

11. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA'LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA'MINOT MISOLIDA). *Talqin va tadqiqotlar*, (28).

12. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O 'ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO 'NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. *COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS*, 1(1).

13. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 26-30.

14. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. *Modern Science and Research*, 3(5), 191-195.

15. Boymurotovna, X. N., Islambay o'g'li, I. A., & Ruxsora, B. (2024). RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA PSIXOLOGIYADAGI ROLI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 36-41.

16. Botirovich, X. S., Murodullo o'g, J. O. T., & Akbar o'g'li, S. R. (2024). INTERNET VA "KUMUSH ASR" YANGI IMKONIYATLAR VA ISTIQBOLLAR. *Modern education and development*, 11(3), 127-132.